

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

6. De Figuris in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

In quo carmine verbum *sustulit* æquivocum priorē loco significat *humeris efferre*, posteriore verò *interficere*.

XXIV. Ex quo cognoscitur, aliquid dici per Ironiam? Resp. 1. Ex pronuntiatione & vocis sono ad irrisionem composito. 2. Ex gestu ironiæ proprio, de quo L. 5. c. 3. n. 8. 3. Ex cognitis aliunde vel personæ, de qua agitur, moribus contrariis, vel alia rei natura. 4. Interdum ex ipsis verbis.

CAPUT VI.

De Figuris in genere.

I. **Q**uid est Figura? Resp. Est conformatio quædam verborum vel sententiarum, à communi ratione loquendi remota. V. G. Si dicatur: *Quid jam hîc commorer? quid frustra tempus teram? quid aliorum ludibriis expositus heream?* Est Interrogatio cum Repetitione. Vulgaris autem sermo diceret: *Nolo hîc commorari; frustra tempus tero; aliorum ludibriis expositus hereo.*

Quid sit Figura.

II. Sûntne idem Figura & Tropus? Resp. Differt à Tropo. Discrepant in eo, quòd Tropus fieri nequeat sine translatione à propria significatione ad impropriam; possit autem Figura fieri sine translatione, verbis propriis. Fit tamen interdum, ut Tropus & Figura coalescant, v. g. quando verbum aliquod metaphoricum

cum

cum repetitur, aut Allegoria per Interrogationem instituitur, &c.

Quotuplex.

III. Quotuplices sunt Figuræ? Resp. Duplices, *Verborum*, quæ ex certa colloca-
tione verborum ornatam orationi tribuunt;
& *Sententiarum*, quæ ob artificiosam con-
formationem sententiis & rebus ipsis ele-
gantiam ac dignitatem addunt, ut, quibus-
cunq; verbis proferantur, eadem semper
Figuræ vis ac majestas servetur.

Figuræ ver-
borum,

IV. Quot modis fiunt Figuræ verborum?
Resp. Tribus. 1. *Per Adjectionem*, dum ali-
quid vulgari modo loquendi superadditur,
v. g. per Repetitionem unius vocis. 2. *Per
Detractionem*, dum aliquid contra communis
sermonis morem adimitur, seu omittitur.
3. *Per Similitudinem vocum.*

v. Quot Figuræ verb. fiunt per Adjectio-
nem? Resp. Sequentes novem: Repetitio,
Conversio, Complexio, Conduplicatio,
Traductio, Polyphton, Synonymia, Poly-
syntheton, & Gradatio.

VI. Quot per Detractionem? Resp. Quin-
que: Synecdoche, Dissolutio, Adjunctio,
Disjunctio, Synœciosis.

VII. Quæ per Similitudinem vocum? Resp.
Istæ octo: Paronomasia seu Annominatio,
Similiter cadens, Similiter desinens, Isocolon
seu Compar, Antitheton, Commutatio,
Correctio, Dubitatio.

Sententia-
rum.

VIII. Quæ sunt celebriores Figuræ senten-
tiarum

tiarum? Resp. Hæ viginti sex: Interrogatio, Responsio, Subjectio, Anteoccupatio, Correctio, Dubitatio, Communicatio, Prosopopæia, Hypotyposis, Ethopæia, Apostrophe, Aposiopesis, Emphasis, Sustainatio, Præteritio, Licentia, Concessio, Permissio, Parenthesis, Ironia, Distributio, Deprecatio, Optatio, Execratio, Epiphonema, Exclamatio. Præter has aliæ sunt, quas cap. II. afferam.

IX. Quid circa usum Figurarum universim animadvertendum? Resp. 1. Non sint nimium frequentes. Sicut sal moderatus cibis saporem indit, nimius adimit; ita moderatæ Figuræ orationem condiunt, nimia destruant. 2. Varientur, ne semper antiquæ recurrant. 3. Aliquæ rariùs adhibeantur, ut Gradatio, Sustainatio, Licentia, &c. Aliæ possunt frequentiore usum habere, ut Interrogatio, Antitheton, &c. 4. Prima cura debet esse de Figuris sententiarum, secundaria de Figuris verborum; hæ enim illis serviunt, ut verborum ornatu fiant illustriores. 5. Loco, tempori, materiæ, & personis aptentur; neque enim omnes ubique congruunt. 6. Quando Affectus excitantur, non adhibeantur, nisi illæ, quæ Oratoris propositum adjuvant, & vim conferunt; alioquin cultus sermonis Affectum impedit, dum auditorem rapit ac distrahit. 7. Potissima tamen ratio habeatur, non tam ornatûs quam

In earum usû
observanda.

quàm rerum & argumentorum. Id in oratione sunt Figuræ, quod color in pictura. Quare sicut stultè ageret, qui de nitentibus & pretiosis tantùm coloribus telæ illinendis sollicitus imaginem negligeret; ita qui neglectis probationibus & Affectibus totus esset in eleganter loquendo. Nempe non tam curandum, ut auditores dictionem laudent, quàm ut rebus moveantur. *Facet*, inquit Quint. L. 8. *sensus in oratione, in qua verba laudantur.* Et S. Prosper de Vit. Contempl. cap. ult. *Prudentibus viris non placent phalerata, sed fortia, quando non res pro verbis, sed pro rebus enumerandis verba sunt instituta* 8. Apertiores Figuræ, hoc est, quæ faciliùs advertuntur, artificiosè tegantur, semper alio cultu & novo modo easdem producendo. Nec v. g. in Præteritione semper redeat vulgarissimum illud: *Nihil dicam, de &c. Tacebo, Prætereo*; aut in Antreoccupatione: *Sed dicet mihi aliquis, &c.* 9. Meliores sunt Figuræ sententiarum, quæ continentur in aliqua Periodo, & verborum, quæ Incisis Membrorum adstringuntur. Ob quam causam plures postea per Periodos, Membra, & Incisa definiam, aut explicabo. 10. Figuræ non quasi per vim intrudantur in orationem, sed in ipsa materia tam naturaliter consistant, ut, cùm adsint, videantur non posse abesse, atque ita rebus attentum auditorem quodammodo fallant occulta delectatione, ut non advertat, nos ornatui

tui

tui rebus addendo specialem curam impendisse. Qua in re mirus artifex est Cicero, ex cuius & aliorum illustrium Oratorum lectione istud artificium observandum & discendum est. Puerile autem est, veluti præmonere auditorem, nunc aliquam elegantiam sermonis secuturam.

CAPUT VII.

De Figuris verborum, quæ fiunt per adiectionem.

I. **Q**uid est *Repetitio*? Resp. Est Figura, in qua plura Incisa ejusdem Membri ab eodem verbo incipiunt. Cic. I. Catil. n. I. *Nihilne te nocturnum præsidium palatii, nihil urbis vigilia, nihil timor populi, nihil consensus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi senatus locus, nihil horum ora vultusq; moverunt?* Vel integrum incisum, pluribus membris interjectum, sæpius repetitur. Cic. proQuinct. n. 52. *Ad vadimonium non venit: quis? Propinquus. Si res ista gravissima sua sponte videretur, tamen ejus atrocitas necessitudinis nomine levaretur. Ad vadimonium non venit: quis? Socius. Etiam gravius aliquid ei deberes concedere, quicum te aut voluntas congregasset, aut fortuna conjunxisset. Ad vadimonium non venit: quis? Is, qui tibi præsto semper fuit. Ergo in eum, qui semel hoc commisit, ut tibi præsto non esset, omnia tela conjecisti, quæ parata sunt*

Figuræ verborum per Adiectionem: Repetitio.

sunt